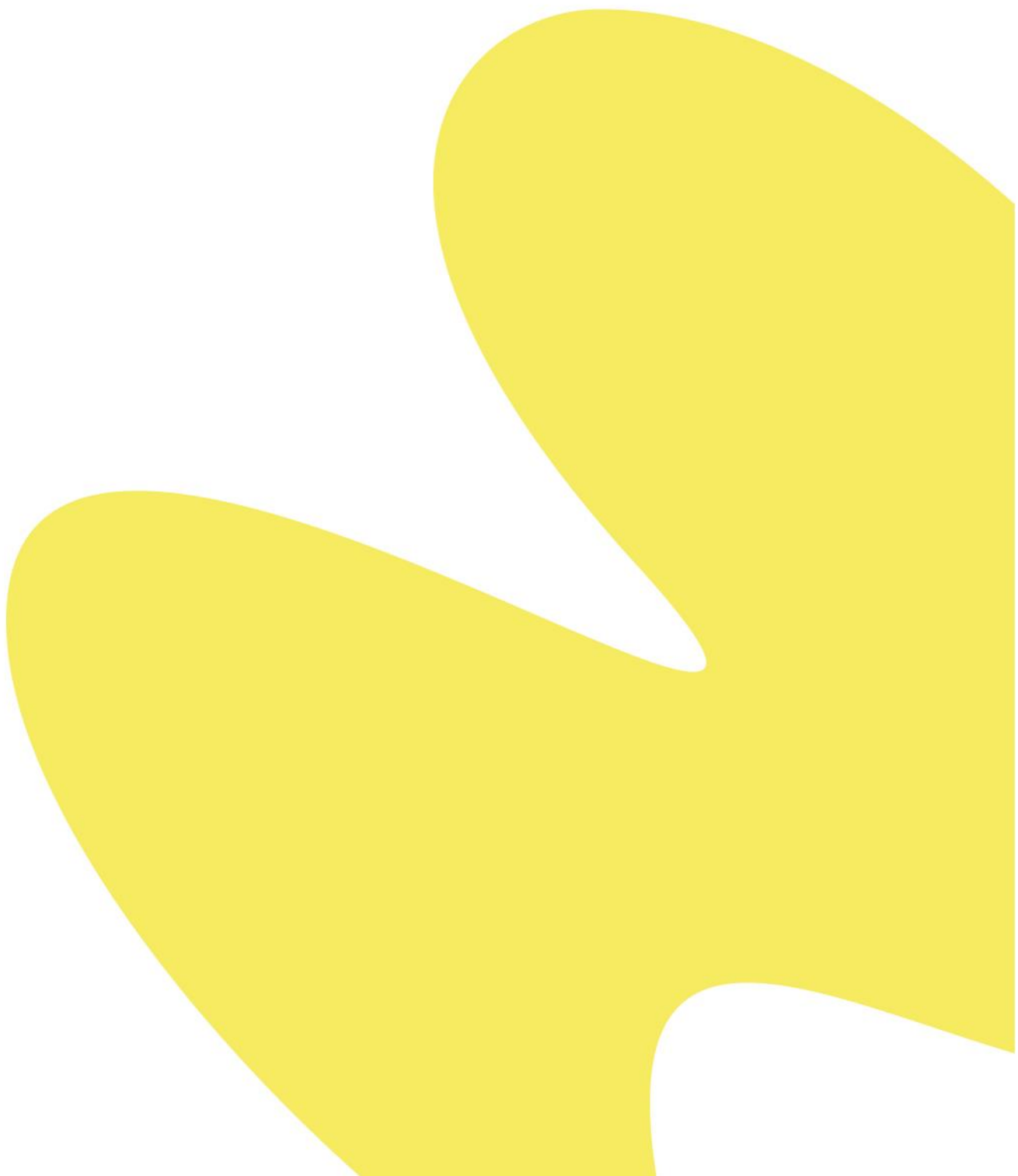

KUOPIO

Aikuisten mediakasvatussuunnitelma

Kuopion kaupunginkirjasto

Kuopion kaupunki

Hyvinvoinnin edistäminen

Kuopion kaupunginkirjasto

24.1.2024

Julkinen

Sisällys

Suunnitelman taustat ja tavoitteet	2
Mediakasvatus yleisissä kirjastoissa	3
Kirjasto mediakasvattajana	3
Medialukutaito ja kirjaston tavoitteet.....	3
Kattava, laadukas ja systemaattinen mediakasvatus.....	5
Aikuisten mediakasvatuksen kohderyhmät ja toteuttamisen tavat.....	6
Aikuisten mediakasvatuksen suuntaviivoja	6
Mediakasvatus Kuopion kaupunginkirjastossa	7
Digiopastaminen	11
Yhteistyötahot.....	12
Toiminnan arviointi ja kehittäminen.....	14
Suunnitelman toimeenpano	15
Valtakunnalliset toimijat ja mediakasvatusmateriaalit	17
Taustakirjallisuutta ja lähteitä	19
Mediakasvatussanasto	21

Suunnitelman taustat ja tavoitteet

Kuopion kaupunginkirjaston aikuisten mediakasvatussuunnitelman taustalla vaikuttavat kirjastolain (29.12.2016/1492) asettamat vaatimukset yleisen kirjaston tehtävistä. Kirjastot edistävät lukemista ja monipuolisia lukutaitoja, antavat tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä tarjoavat mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen. Kirjastolain tavoitetta sananvapauden, aktiivisen kansalaisuuden ja demokratian edistämisestä toteutetaan myös osaltaan kirjaston tarjoaman mediakasvatuksen muodossa. Yleissivistävän tehtävänsä myötä kirjastolla on luonteva ja keskeinen rooli mediakasvatusta tarjoavien tahojen verkostossa.

Kirjastolain lisäksi mediakasvatussuunnitelman taustalla on opetus- ja kulttuuriministeriön vuonna 2019 julkaisema mediakasvatuksen kansallinen linjausasiakirja *Medialukutaito Suomessa*, joka päivittää vuonna 2013 julkaistuja medialukutaidon kulttuuripoliittisia suuntaviivoja. Uudet linjaukset kohdistuvat yhdenvertaisesti kaikkiin ja kaikenikäisiin ihmisryhmiin ja korostavat sitä, miten medialukutaidosta on tullut tärkeä kansalaistaito. Asiakirjassa medialukutaidot nähdään laajasti ja ne kattavat median parissa toimimisen, mediaan liittyvän ymmärryksen ja oman media-tuottamisen taidot. Kasvatuksella puolestaan viitataan suunnitelmalliseen toimintaan, jonka tavoitteena on lisätä medialukutaitoa. (OKM 2019: 10–11.)

Mediakasvatussuunnitelmassa on huomioitu myös kansallinen lukutaitostrategia, jota ryhdyttiin valmistelemaan syksyllä 2020. Sen tavoitteena on tukea pitkäjänteistä lukutaitotyön kehittämistä, joka pohjaa vahvalle valtakunnalliselle, alueelliselle ja paikalliselle yhteistyölle. Lukutaitostrategian työtä on koordinoanut Opetushallituksen Lukuliike. Strategissa lukutaito määritellään monilukutaidoksi, joka sisältää kaikenlaisten tekstien lukemisen ja tuottamisen taidot perinteisistä kirjoitetuista teksteistä audiovisuaalisiin esityksiin. (OPH 2021: 4.)

Tämän suunnitelman tavoitteena on tehdä näkyväksi ja jäsentää kirjastossamme jo tehtyä mediakasvatustyötä sekä lisätä ymmärrystä medialukutaidosta ja mediakasvatuksesta. Samalla pyritään luomaan suuntaviivoja tulevalle työlle. Suunnitelma kattaa koko Kuopion kaupunginkirjaston, johon kuuluu pääkirjaston lisäksi 13 lähikirjastoa ja 3 kirjastoautoa sekä ostopalvelusopimuksena tuotetut Kaavin ja Tuusniemen kirjastopalvelut. Tarkoituksena on vakiinnuttaa mediakasvatusta osaksi kaikkien toimipisteiden kirjastotyötä ja huomioida kaikki aikuisryhmät. Mediakasvatussuunnitelmaa tarkastellaan ja täydennetään vuosittain.

Kuopion kaupunki Hyvinvoinnin edistäminen
Kuopion kaupunginkirjasto

24.1.2024

Julkinen

Mediakasvatussuunnitelman laatimisessa on käytetty virikkeenä muiden yleisten kirjastojen valmiita mediakasvatussuunnitelmia, esimerkiksi Mikkelin seutukirjaston Aikuisväestön mediakasvatussuunnitelmaa ja Lounais-Suomen kirjastojen alueellista mediakasvatussuunnitelmaa.

Mediakasvatus yleisissä kirjastoissa

Kirjasto mediakasvattajana

Kirjaston historia mediakasvattajana on pitkä, sillä mediakasvatus liittyy kirjaston perinteisiin tehtäviin: lukuharrastuksen tukemiseen ja lukemisen edistämiseen. Kuitenkin vasta 2000-luvulla mediakasvatus käsitteenä on vakiintunut kirjastojen käyttöön (Mustikkamäki 2016: 75). Samalla käsite media on laajentunut tarkoittamaan pelkkien joukkotiedotusvälineiden ja mediatoimialan lisäksi teknologiaa, sisältöjä sekä erilaisia kulttuureja, joissa välitetään tekstejä ja merkityksiä.

Suomen kirjastoseuran julkaisussa Mediakasvatus yleisissä kirjastoissa (2014: 5–6) mediakasvatus määritellään tavoitteelliseksi toiminnaksi, joka vahvistaa monilukutaitoa ja mediasisältöjen käyttöä. Tässä yhteydessä puhutaan usein myös medialukutaidoista tai laajemmin uusista lukutaidoista, jotka liittyvät uusiin teknologioihin ja viestinnän uusiin yhteisöllisiin mahdollisuuksiin sekä valmiuksiin toimia digitaalisissa ympäristöissä. Kirjaston tarjoaman mediakasvatuksen tavoitteena on tukea asiakkaiden luku- ja kirjoitustaitoja ja siten antaa valmiuksia mediayhteiskunnassa toimimiseen. Pohjimmiltaan mediakasvatuksella tuettavat taidot estävät tiedollista syrjäytymistä ja lisäävät osallisuutta ja hyvinvointia.

Mika Mustikkamäen (2016: 86–88) mukaan kirjastojen valitit mediakasvatuksessa ovat moninaiset: kirjastoilla on tilaa, sisältöjä ja teknologiaa. Kirjasto on matalan kynnyksen paikka, ns. kolmas tila kodin ja oppilaitosten välissä, jossa oppiminen voi tapahtua vähemmän muodollisesti. Lisäksi kirjastoilla on enenevässä määrin pedagogista osaamista sekä kokemusta esimerkiksi ryhmien vetämisestä. Toisaalta kirjasto on myös julkinen tila, jota on mahdollista tarjota kolmansille osapuolille mediakasvatukseen ja josta on myös mahdollista varata näyttelytilaa tai vaikkapa esiintymislavaa omien teosten esittämistä varten.

Medialukutaito ja kirjaston tavoitteet

Yhteiskunnan tasolla kirjastojen mediakasvatusvastuu sidotaan siis sekä kirjastolakiin että media- ja kansalaistaitoihin. Kirjastoilla on tärkeä tehtävä tiedollisen syrjäytymisen estäjinä sekä

Kuopion kaupunki

Hyvinvoinnin edistäminen

Kuopion kaupunginkirjasto

24.1.2024

Julkinen

osallisuuden ja hyvinvoinnin tuottajina. (Mustikkamäki 2016: 85.) Laki yleisistä kirjastoista velvoittaa kirjastot edistämään muun muassa tiedon saatavuutta ja käyttöä, monipuolista lukutaitoa sekä aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta – tavoitteita, jotka kaikki liittyvät olennaisesti mediakasvatukseen (OKM 2019: 33). Alla oleva taulukko havainnollistaa, kuinka medialukutaito linkittyy kirjastolaissa yleisille kirjastoille määriteltyihin tavoitteisiin:

MEDIALUKUTAIDON TARKENTAMINEN KIRJASTON TAVOITTEISIIN		
Medialukutaito	Kirjastolain tavoitteet	Miten medialukutaito liittyy tavoitteisiin?
Eri medioissa esitetyn tiedon lukutaito, ts. erilaisten mediasisältöjen (tekstit, kuvat, videot, äänitykset) luku- ja kirjoitustaito. Medialukutaitoon kuuluu tuottamisen lisäksi medialaitteiden käyttötaidot ja tiedonhakutaidot sekä erilaisten mediasisältöjen tulkinnan ja kriittisen arvioinnin taidot. Hyvä medialukutaito edistää osallisuutta ja lisää vaikuttamismahdollisuuksia	Yhdenvertaiset mahdollisuudet sivistykseen ja kulttuuriin	Kirjasto tukee kansalaisten yhdenvertaisuutta tarjoamalla digitaalisia ja painettuja aineistoja sekä opastamalla niiden käytössä. Riittävät medialukutaidot mahdollistavat erilaisten tekstien (laajassa merkityksessä) ymmärtämisen ja käytön.
	Tiedon saatavuus ja käyttö	Medialukutaidon kehittyminen ja kehittäminen edellyttää, että tietoa on saatavilla ja että se on saavutettavissa, ts. jokaisen taidot ovat sillä tasolla, että tiedon äärelle on mahdollista päästä.
	Lukemiskulttuuri ja monipuolinen lukutaito	Hyvä medialukutaito tarkoittaa monipuolista lukutaitoa, ts. kykyä ymmärtää ja analysoida erilaisia tekstejä. Lukemiskulttuurin tukeminen on kirjaston ydinaluetta.
	Mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen	Tiedonhakutaidot sekä erilaisten tekstien ymmärtäminen, tulkinta ja analysointi mahdollistavat osaamisen kehittämisen ja elinikäisen oppimisen.

Kuopion kaupunki

Hyvinvoinnin edistäminen

Kuopion kaupunginkirjasto

24.1.2024

Julkinen

	Aktiivisen kansalaisuuden, demokratian ja sananvapauden tukeminen	Medialukutaito, erityisesti kyky tuottaa omia sisältöjä, tukee aktiivista kansalaisuutta ja lisää vaikuttamismahdollisuuksia.
--	---	---

Kattava, laadukas ja systemaattinen mediakasvatus

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaiseman Medialukutaito Suomessa -linjausasiakirjan (OKM 2019: 13–19) mukaan Suomessa kaikkien ihmisten mahdollisuudet kehittää medialukutaitoaan paranevat. Vision toteutuminen edellyttää, että medialukutaitoja edistetään **kattavan, laadukkaan ja systemaattisen** mediakasvatuksen avulla. Kuopion kaupunginkirjaston mediakasvatussuunnitelmassa kansallisten mediakasvatuslinjausten tavoitteet ja toimenpide-ehdotukset huomioidaan ja toteutetaan kirjastonäkökulmasta soveltuvin osin:

TAVOITE 1 Kattava mediakasvatus

Toteutamme sisällöllisesti ja kohderyhmiltään kattavaa mediakasvatusta:

- Käsittelemme monipuolisesti erilaisia medioita, niiden käyttöä ja myös tuottamista unohtamatta niiden merkitystä niin yksilön kuin yhteiskunnankin kannalta.
- Huomioimme erilaiset kohderyhmät sekä saavutettavuuden ja esteettömyyden näkökulmat.
- Teemme yhteistyötä muiden mediakasvatuksen toimijoiden kanssa ja pyrimme verkostomaiseen työhön.
- Hyödynnämme digitaalisen median mahdollisuuksia mediakasvatuksen toteuttamisessa ja kehittämisessä.

TAVOITE 2 Laadukas mediakasvatus

Toteutamme ajankohtaista ja laadukasta mediakasvatusta, jota arvioimme ja kehitämme jatkuvasti:

- Kehitämme henkilökunnan osaamista täydennyskoulutuksella ja vertaisopastuksella.
  - Osallistamme asiakkaita mediakasvatustyön suunnitteluun.
  - Arvioimme toimintaamme ja keräämme palautetta. Näiden pohjalta kehitämme mediakasvatustyötä vuosittain.
  - Seuraamme yhteiskunnan muutoksia ja otamme ne toiminnassamme huomioon.
-

Kuopion kaupunki

Hyvinvoinnin edistäminen

Kuopion kaupunginkirjasto

24.1.2024

Julkinen

TAVOITE 3 Systemaattinen mediakasvatus

Toteutamme suunnitelmallista ja pitkäjänteistä mediakasvatusta:

- Varaamme henkilökunnalle riittävästi työaika mediakasvatukseen.
- Huomioimme mediakasvatuksen hankehaussa.
- Laadimme mediakasvatussuunnitelman, jota päivitämme vuosittain.

Kansallisessa lukutaitostrategiassa on määritelty kolme lukutaidon kehittämisen suuntaviivaa: 1) Luodaan ja vahvistetaan lukutaitotyön rakenteita 2) Vahvistetaan monilukutaito-osaamista 3) Innostetaan lukemaan ja monipuolistetaan lukutaitoa. (OPH 2021: 19–33.) Kuopion kaupunginkirjaston mediakasvatussuunnitelman tavoitteet ja toimenpiteet tukevat myös näiden suuntaviivojen toteutumista. Lukutaitostrategia painottaa erityisesti valtakunnallista, alueellista ja paikallista yhteistyötä, lukutaitotyön näkyväksi tekemistä sekä lukemisen hyvinvointivaikutuksia. Nämä painotukset otetaan huomioon kirjaston mediakasvatuksen suunnittelussa.

Aikuisten mediakasvatuksen kohderyhmät ja toteuttamisen tavat**Aikuisten mediakasvatuksen suuntaviivoja**

Kirjaston mediakasvatuksen tavoitteena on kansalaistaitojen vahvistaminen. Medialukutaito – mediasisältöjen käyttöön, tulkintaan ja tuottamiseen liittyvät taidot – on edellytys yhteiskunnan täysipainoisena jäsenenä toimimiselle. Kantarin toteuttaman tutkimuksen mukaan keväällä 2020 suomalaisten päivästä peräti 9,5 tuntia kului erilaisten medioiden parissa (Kantar 2020). Paitsi että erilaiset mediat haukkaavat ihmisten arjesta yhä suuremman siivun, myös muutokset mediakulttuurissa – esimerkiksi mobiililaitteiden, suoratoistopalveluiden ja sosiaalisen median kanavien myötä – lisäävät tarvetta mediakasvatukselle. Suuri osa aikuisväestöstä ei ole sinut uusien teknologioiden kanssa vaan tarvitsee yksityiskohtaista opastusta ihan yhteiskunnan peruspalveluidenkin käyttämiseen verkossa. Mediakasvatusta onkin kohdennettava myös aikuisille, jotka eivät ole systemaattisen kasvatuksen piirissä lasten ja nuorten tapaan. Kirjastot helposti lähestyttävänä paikkoina ovat looginen alusta aikuisten mediakasvatuksen toteuttamiselle osana elinikäistä oppimista.

Mediasisältöjen saavutettavuuteen liittyvien taitojen ohella mediatekstien ymmärtämiseen, tulkintaan, analysointiin ja kriittiseen arviointiin liittyvät taidot sekä omien mediasisältöjen tuottamisen tukeminen ovat nykyajan mediakasvatusta, johon panostamalla kirjasto voi edistää aktiivista kansalaisuutta. Kirjastojen perinteistä työskentelyä ovat mediakasvatuksen **saavutettavuuteen** liittyvät sisällöt eli painettujen ja digitaalisten aineistojen tarjoaminen ja niiden käytön opastaminen sekä

Kuopion kaupunki

Hyvinvoinnin edistäminen
Kuopion kaupunginkirjasto

24.1.2024

Julkinen

asiakkaiden digitaalisten ja teknologisten taitojen tukeminen. Nämä ovat taitoja, joita tuetaan usein huomaamatta osana jokapäiväistä asiakaspalvelua. Kirjasto voi myös vahvistaa kansalaisten **mediatekstien ymmärtämisen, tulkinnan, analysoinnin ja kriittisen arvioinnin taitoja** tarjoamalla (yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa) esimerkiksi tietoiskuja, alustuksia, luentoja ja paneelikeskusteluja erilaisista aiheista. **Oman tuottamisen tukemiseen** sopivat esimerkiksi erilaiset sanataideohjaukset tai vaikkapa netiketin ja tekijänoikeuskysymysten käsittely tavalla tai toisella. Lukupiirit, kirjoittajapiirit ja työpajatyypinen toiminta vaativat kirjastolta resursseja mutta sopivat sekä tulkinnan että oman tuottamisen taitojen vahvistamiseen. (Medialukutaidosta eli informaation saavutettavuuteen, tulkintaan, analysointiin ja tuottamiseen liittyvistä näkökulmista ks. esim. Kuopiainen & Sintonen 2009: 91–92.)

Aikuiset eivät ole homogeeninen ryhmä, joten ikäluokkien sisäinen moninaisuus on syytä tiedostaa kaiken suunnittelun lähtökohtana. Toimivia menetelmiä aikuisten ja ikääntyneiden mediakasvatukseen ovat yksilölliset, ikääntyneiden kiinnostuksen kohteille ja tarpeille rakentuvat toimintatavat, joissa hyödynnetään yhteisöllisyyttä, yhteistoimintaa, ongelmanratkaisua ja leikillisyyttä. (Rasi ym. 2016: 211.) Kirjastolaisten näkökulmia pro gradu -työssään kartoittaneen Sara Lahtisen (2018: 72–73) mukaan aikuisten mediakasvatuksen olisi hyvä olla asiakaslähtöistä (taitotaso ja tarpeet huomioivaa), yksilöllistä, ajankohtaista, toiminnallista ja tietoiskumaista. Nykyistä laajempi ja systemaattisempi hyvien käytäntöjen kokoaminen, jakaminen ja niistä tiedottaminen sijoittaisi aikuisten medialukutaidon vahvemmin osaksi elinikäistä oppimista. Näin voitaisiin kannustaa aikuisväestöä kehittämään mediaosaamistaan omista lähtökohdistaan ja nykyistä laajemmin itsenäisesti, ryhmissä tai vakiintuneiden instituutioiden piirissä. (Pääjärvi & Palsa 2015: 205.)

Mediakasvatus Kuopion kaupunginkirjastossa

Kuopion kaupunginkirjaston aikuisten mediakasvatuksen toteuttamisen tavat on koottu alle kohderyhmittäin. Kaikille (aikuisille) tarjolla olevat palvelut, laitteet ja tilat on koottu taulukkoon ensimmäiseksi. Kohdennetut palvelut toisen asteen opiskelijoille, senioreille, maahanmuuttajille ja muille erityisryhmille ovat taulukossa jäljempänä. Mediakasvatuksen toteuttamisen tavat, kuten mediakasvatussuunnitelma yleensäkin, eivät ole stabiili kokonaisuus vaan ajan ja suunnitelmien muutosten myötä elävä ja täydentyvä yhteenvedo siitä, millaista mediakasvatusta Kuopion kaupunginkirjastossa tarjotaan.

	AIKUISVÄESTÖ YLEENSÄ	
Aineistot ja välineet:	Päivittäinen asiakaspalvelu:	Ohjattu mediakasvatus:

Kuopion kaupunki

Hyvinvoinnin edistäminen

Kuopion kaupunginkirjasto

24.1.2024

Julkinen

<ul style="list-style-type: none"> • kirjat, lehdet, musiikkiaineisto, nuotit, soittimet, pelit jne. • e-aineistot ja verkkopalvelut: -> verkkokirjasto Finna, mobiilikirjasto Minna -> ePress, PressReader, Biblio / kansallinen e-kirjasto, Viddla / Cineast, Naxos Music Library, Naxos Library Jazz ja Naxos Video Library, Rockway verkkokurssit soitonopetteluun jne. • asiakastietokoneet ja langaton verkkoyhteys • hublet-tabletit • jättitabletti e-lehtien lukemiseen • kopiokoneet, tulostimet ja skannerit, 3D-tulostin • mikrokortin/-filmin lukulaite • musiikinkuuntelulaitteet • pelikonsolit ja vr-lasit • Chromebook-laitteet ohjattujen ryhmien käyttöön <p>Tilat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • erilaisia tiloja asiakkaiden vapaasti käytettävissä: -> yhden hengen työskentelyhytit -> ryhmätyötilat -> hiljainen lukusali -> sohvaryhmät ja pöytäryhmät, lukusopet 	<ul style="list-style-type: none"> • tiedonhaku ja tiedonhaun opastus • kirjaston aineistojen esittely ja suosittelu (myös verkkokirjastossa ja somessa) • kirjaston asiakaslaitteiden käytön opastus • kirjaston omien verkkopalvelujen ja e-aineistojen käytön opastus • muiden verkkopalvelujen yleisluontoinen opastus ja asiakkaan ohjaaminen palveluntarjoajan puoleen lisäopastusta varten 	<ul style="list-style-type: none"> • digiopastus joko kirjaston henkilökunnan järjestämänä (digitunnit, opastusvideot, pop up-pisteet) tai yhteistyössä muiden tahojen kanssa (<i>Savonetti, digitalkkarit</i>) • sisältöjä avaavat ja lukemista edistävät tapahtumat kirjastotilassa ja verkossa: -> lukupiirit -> vinkkaukset -> keskustelutilaisuudet -> kirjailijavierailut • yleisölle suunnatut asiantuntijaluennot • musiikkitapahtumat (esim. konsertit, osallistavat musiikkitapahtumat ja soitinesittelyt/pajat) • omaan tuottamiseen liittyvät työpajat • yhteistyö esimerkiksi <i>Sanataidekoulu Aapelin (Vestäjät)</i> kanssa
---	--	--

Kuopion kaupunki

Hyvinvoinnin edistäminen

Kuopion kaupunginkirjasto

24.1.2024

Julkinen

<ul style="list-style-type: none"> erilaisia tiloja asiakkaiden varattavissa: <ul style="list-style-type: none"> -> ryhmätyötila -> kokoussali -> lava -> musiikinkuunteluhuone (sähköpiano, lauluharjoittelu jne.) -> kaupunkiverstas (3D-tulostin, ompelukone, saumuri, kaavalabra) 		
	TOISEN ASTEEN OPPILAITOKSET	
<p>Aineistot ja tilat:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kirjaston tiloja tarjotaan ryhmien tarpeisiin joko itsenäiseen opiskeluun tai yhteistyössä järjestettäviin tapahtumiin, esim. musiikkiesityksiin. Syksystä 2021 alkaen tarjotaan tiedonhankinnan taitoihin ja tiedonarviointiin keskittyvä pakopeli. 	<p>Lukiot:</p> <ul style="list-style-type: none"> Lukiolaisryhmille tarjotaan kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetusta sekä kirjavinkkausta ryhmien tarpeiden mukaan. 	<p>Ammatilliset oppilaitokset:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ammatillisten oppilaitosten ryhmille tarjotaan kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetusta sekä kirjavinkkausta ryhmien tarpeiden mukaan huomioiden myös kunkin alan ammatillinen kirjastoaineisto ja relevantit tiedonlähteet.
	SENIORIT	
<p>Henkilökohtaista palvelua:</p> <ul style="list-style-type: none"> henkilökohtaista opastusta ja neuvontaa arkisissa asiakaspalvelutilanteissa kuopiolaisille tarjolla Kirjoja kotiin -palvelu, joka on tarkoitettu henkilöille, jotka eivät korkean iän tai 	<p>Opastukset ryhmille:</p> <ul style="list-style-type: none"> senioreita opastetaan kirjastonkäytössä (aineistot, palvelut, laitteet tutuiksi) kirjasto opastaa erilaisen verkkosisältöjen käytössä 	<p>Yhteistyötahot:</p> <ul style="list-style-type: none"> <i>Savonetti</i> järjestää kirjaston tiloissa säännöllisiä digiopastuksia (tietotekniikka, mobiililaitteet, sähköiset palvelut) senioriasiakkaille kirjasto mukana Vanhusten viikko - ja SenioriSurf-tapahtumissa

<p>liikuntaesteisyyden vuoksi itse voi asioida kirjastossa</p> <ul style="list-style-type: none"> Lahjoita lukuhetki ikäihmiselle -palvelu yhteistyössä vanhuspalveluyksiköiden ja asiakkaiden kanssa 		
	<p>MAAHANMUUTTAJAT</p>	
<p>Maahanmuuttajille tarjolla:</p> <ul style="list-style-type: none"> kirjastonkäytön opastuksia (tilat, palvelut, aineistot ja laitteet tutuiksi) kirjaston omien verkkopalvelujen ja e-aineistojen käytön opastusta sekä tiedonhaun opetusta 	<p>Kirjasto suomen kielen oppimisen tukijana:</p> <ul style="list-style-type: none"> kirjavinkkauksia esim. selkokirjoista ja muista kirjoista, jotka tarjoavat helppoa suomenkielistä luettavaa kirjavinkkauksia suomen kielen oppikirjoista ja muusta aineistosta, jotka tukevat suomen kielen oppimista (selkokirjalukupiiri) <p>Kirjavinkkaukset kirjaston tiloissa tai etänä</p>	<p>Kirjasto oman äidinkielen ja kulttuurin tukijana:</p> <ul style="list-style-type: none"> kirjaston vieraskieliset aineistot ja niiden esittely siirtokokoelmia <i>Monikielisestä kirjastosta</i> ja niiden esittely mahdollisia tapahtumia eri kielillä <p>Kansainvälisyyttä ja kulttuurien välistä vuoropuhelua edistävät toimet:</p> <ul style="list-style-type: none"> aineistonostoissa ja näyttelyissä huomioidaan kansainväliset teemapäivät monikulttuuriset tapahtumat, esim. Satakielikuukausi yhteistyön lisääminen paikallisten monikulttuurista työtä tekevien tahojen kanssa (esim. <i>Kompassi, Navigaattori</i>)
	<p>MUUT ERITYISRYHMÄT</p>	

Kuopion kaupunki

Hyvinvoinnin edistäminen

Kuopion kaupunginkirjasto

24.1.2024

Julkinen

<p>Lukemisesteiset:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kirjastosta lainattavissa isotekstisiä kirjoja, selkokirjoja, cd- ja mp3-äänikirjoja • Biblio-palvelussa / kansallisessa e-kirjastossa pääsy e-kirjoihin ja e-äänikirjoihin • kirjasto tarjoaa lainattavia apuvälineitä lukemiseen • Celia-palvelut ja -aineistot sekä opastus niiden käyttöön <p>Lukemisesteisille tarjottavien palveluiden esittelyä ryhmille.</p>	<p>Vankilayhteistyö:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kirjastopalvelujen esittelyä, tiedonhaun opetusta, digiopastusta ja kirjavinkkausta vangeille ja vankilan henkilökunnalle. • Lukemisen edistäminen Kuopion vankilassa – hanke vuoden 2024 aikana. 	<p>Muuta:</p> <ul style="list-style-type: none"> • induktiosilmukka asiakaspalvelussa ja pääkirjaston kokoustilassa • kirjastotilat saavutettavuuden näkökulmasta
--	--	--

Digiopastaminen

Kirjasto tarjoaa asiakkaille opastusta digitaalisten laitteiden käytössä osana päivittäistä asiakaspalvelua. Opastettavia laitteita ovat kirjaston omien laitteiden ja välineiden ohella myös muut verkosta löytyvät palvelut pääpiirteissään ja hyvin yleisluontoisesti. Asiakkaiden omien laitteiden neuvontaa toteutetaan yhteistyössä eri tahojen, esimerkiksi *Savonetin* ja *digitalkkareiden*, kanssa. Kirjaston tarjoaman digituen tavoitteena on asiakkaan opastaminen palveluiden äärelle eli oma-toimisen osaamisen tukeminen, ei asiakkaan puolesta tekeminen tai asioiminen. Yleisten kirjastojen neuvoston suositus kirjastojen digituesta kuuluu seuraavasti:

Autamme omien palvelujen käytössä ja muiden palvelujen äärelle

- Neuvomme kirjastojen verkkopalvelujen, e-aineistojen ja kirjaston digitaalisten asiakaspalvelukanavien ja asiakkaille tarkoitettujen laitteiden sekä ohjelmien käyttöä
- Opastamme asiakkaan oikean palvelun äärelle osana tietopalvelua

Kuopion kaupunki

Hyvinvoinnin edistäminen

Kuopion kaupunginkirjasto

24.1.2024

Julkinen

- Autamme ymmärtämään digitaalisten palvelujen tietosuojaa ja niihin liittyviä toimintatapoja ja sääntöjä
- Neuvomme vahvaa tunnistautumista vaativia palveluja yleispiirteisesti
- Autamme asiakasta laitteiden ja ohjelmien peruskäytössä

Lähde: <https://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/kirjastopaivat-ykn-suositus.pdf>

Käytännön työssä huomioidaan lisäksi seuraavat asiat:

- asiakkaan puolesta ei asioida vahvaa tunnistautumista vaativissa palveluissa
- henkilökunta ei saa nähdä tai saada tietoonsa asiakkaan tunnuksia
- asiakas voidaan tarvittaessa ohjata palvelua tarjoavan tahon (esim. pankit, Kela) puoleen saamaan lisäopastusta
- kirjasto ei opasta lainvastaisissa tai kirjaston käyttösääntöjen vastaisissa asioissa (esim. kopiosuojattujen nuottien kopiointi ei ole asiakkaan puolesta sallittua, vaikka asiakas voi-kin nuotista itselleen kopion ottaa)
- kirjasto ei opasta asioissa, joissa riskinä on taloudellisen tappion aiheutuminen asiakkaalle (esim. rahapelit verkossa, verkkokirpputorit)
- "turvatulostuksen" ansiosta asiakkaan henkilökohtaiset tulosteet (esim. tiliotteet) eivät joudu henkilökunnan tai muiden asiakkaiden käsiin

Yleisten kirjastojen neuvoston suositukset kirjaston henkilöstön digitaidoille on esitelty Anu Ojarannan (2019) koostamassa suositusluonnoksessa https://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/20190411_1_Ojaranta_YKN_digiosaamisen_suositus.pdf. Vaatimukset ovat varsin laajat ja yksityiskohtaiset kattaen taitoja aina tiedonhallinnasta ja medialukutaidosta sisällöntuotantoon ja tietoturvan perusteiden hallintaan. Kirjaston henkilökunnan digiosaaminen on hyvä pitää ajan tasalla, jotta kirjastot voivat täyttää lakisääteisen tehtävänsä tarjoamalla ohjausta ja tukea mm. tiedonhankintaan ja käyttöön sekä tukea monipuolista lukutaitoa.

Yhteistyötahot

Kuopion kaupunginkirjasto toteuttaa mediakasvatusta yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Etsimme uusia kumppanuuksia tarpeen mukaan, ja pyrimme vahvistamaan verkostomaista työtä. Tällä hetkellä aikuisten mediakasvatuksen yhteistyötahoja ovat muun muassa:

Paikalliset yhteistyökumppanit:

Kuopion kaupunki

Hyvinvoinnin edistäminen
Kuopion kaupunginkirjasto

24.1.2024

Julkinen

Oppilaitokset

- lukio-opetus
- Savon ammattiopisto Sakky
- Ammattiopisto Luovi
- Kuopion konservatorio
- Ingmanedu Kulttuurialan ammattiopisto
- Palvelualan Opisto Kuopio
- Pohjois-Savon opisto
- Humanistinen ammattikorkeakoulu
- Savonia-ammattikorkeakoulu
- Itä-Suomen yliopisto UEF
- Sibelius-Akatemia

Kuopion museot

- Kuopion museo (luonnontieteellinen ja kulttuurihistoriallinen museo)
- Kuopion taidemuseo

Kuopion kansalaistoiminnan palvelut

- lähiötyöntekijät
- Tapahtumatuotanto
- Kulttuuripalvelut (esim. Kulttuurikahvila 60+)
- Kaupungin seniorityöryhmä
- Kaupungin liikunnanohjaajat

Kuopion nuorisopalvelut

- Kuopion nuorisovaltuusto

Kuopion kansalaisopisto

Kuopion kaupunginteatteri

Kuopion kaupunginorkesteri ja Kuopion Musiikkikeskus

Elokuvateatteri Kino Kuvakukko

Seniorien ATK-yhdistys Savonetti ry

Sanataidekoulu Aapeli (Vestäjät ry)

Paikallismediat

Kompassi - kansainvälinen kohtaamispaikka

Navigaattori – asiantuntija-apua koulutus- ja urapolkuasioissa

- Nuorille suunnattu Ohjaamo, aikuisten ohjaus- ja neuvontapalvelut, maahanmuuttaneiden ohjaus- ja neuvontapalvelut

Vamos

Kuopion kaupunki

Hyvinvoinnin edistäminen

Kuopion kaupunginkirjasto

24.1.2024

Julkinen

- Vamos Startti -ryhmävalmennus (16–29-vuotiaat nuoret)
- Vamos Career -hanke (16–35-vuotiaat maahanmuuttajat)

Spring House

- työelämävalmennusta

Tyttöjen talo**Kulttuuripaja Luode/Turvalinkki ry**

Lumikello ry, venäjän- ja ukrainankieliset maahanmuuttajat, neuvonta ja ohjaus

Fysiosenior Oy ikääntyneiden hyvinvointitapahtumat

Kuopion Suomi-Venäjä-seura**Kuopion Suomi-Ranska-yhdistys****Kuopion Pohjola-Norden****Mielihyvin Savosta ry****Muut yhteisöt ja järjestöt****Valtakunnalliset yhteistyökumppanit:****Lukuliike****Lukukeskus****Kirjastoseura****Muut kirjastot****Monikielinen kirjasto** - siirtokokoelmat omaan kirjastoon omalla äidinkielellä**Venäjänkielinen kirjasto** – asiakkuuksien tekeminen ja opastus**Celia** - äänikirjoja lukemisesteisille - asiakkuuksien tekeminen ja opastus**Toiminnan arviointi ja kehittäminen**

Kattavan, laadukkaan ja systemaattisen mediakasvatuksen takaamiseksi toimintaa on arvioitava ja kehitettävä vuosittain. Tämä toteutetaan asiakkaille ja kirjaston henkilökunnalle tehtävien kyselyiden ja haastatteluiden avulla. Arviointia voidaan kohdentaa eri vuosina esimerkiksi henkilökunnalle suunnatun täydennyskoulutuksen ja vertaisopastuksen riittävyteen, asiakkaiden osallisuuden tai mediakasvatuksen toteutustapojen monipuolisuuteen. Lisäksi mediakasvatukseen liittyy monia kulttuurisia ja yhteiskunnallisia trendejä, jotka ovat tärkeitä huomioida. Tämä voi tarkoittaa toiminnan ja tavoitteiden uudelleenarvioinnin tarvetta, toiminnan uudelleen suuntaamista ja toimintatapojen kehittämistä, mediakasvatuksen kentän laajentumista, osaamisen kehittämistä ja uusien yhteistyökumppanien etsimistä. (OKM 2019: 23.)

Kuopion kaupunki

Hyvinvoinnin edistäminen

Kuopion kaupunginkirjasto

24.1.2024

Julkinen

Arvioinnin kohteeksi nostetaan vuosittain vähintään yksi osa-alue. Ainakin seuraavia asioita on syytä tarkastella säännöllisin väliajoin:

- Onko laitteistoa riittävästi ja onko se ajantasaista?
- Ovatko tilat tarkoituksenmukaisia mediakasvatuksen eri työmuotoihin?
- Onko yhteistyö eri toimijoiden kesken aktiivista, ja tarvitaanko uusia kumppanuuksia?
- Osallistuvatko asiakkaat toiminnan suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin?
- Annammeko asiakkaille mahdollisuuden jakaa tuottamia sisältöjä kirjaston sähköisissä medioissa tai kirjaston tiloissa?
- Jaammeko medialukutaitoon ja mediakasvatukseen liittyvää tietoa ja materiaalia omissa kanavissamme asiakkaiden omatoimista perehtymistä varten?
- Onko mediakasvatus aihepiireiltään ja toimintatavoiltaan riittävän kattavaa? Huomioi-
daanko kohderyhmiä monipuolisesti?
- Onko henkilökunnalle tarjolla tarkoituksenmukaista täydennyskoulutusta? Onko riittä-
västi työaika mediakasvatukseen?

Valtakunnan tasolla KAVI selvittää ja arvioi linjausten toteutumista yhdessä opetus- ja kulttuuri-
ministeriön sekä sidosryhmien kanssa säännöllisesti esim. kyselyiden ja asiantuntijapaneelien
avulla (OKM 2019: 52).

Suunnitelman toimeenpano

Mediakasvatussuunnitelma kirjataan osaksi uusien työntekijöiden perehdyttämissuunnitelmaa ja kirjaston toimintakäsikirjaa. Lähiesimiehet huomioivat mediakasvatussuunnitelman osana henki-
löstön kehityskeskusteluja sekä omissa kokouksissaan, kun yksiköiden toimintaa suunnitellaan.
Kunkin toimintavuoden alussa APE-verkosto päivittää suunnitelmaa tarvittavilta osin, asettaa ta-
voitteet tulevalle vuodelle ja määrittelee arvioinnin kohdentamisen. APE-verkoston esitys käsitel-
lään työnjohtajien kokouksessa ja esitellään koko kirjaston yhteisessä kokouksessa.

Vuoden 2021 toiminnan tavoitteena oli mediakasvatussuunnitelman viimeistely, suunnitelmasta
tiedottaminen ja toiminnan aloittaminen. Vuonna 2022 mediakasvatussuunnitelmasta tiedotta-
mista jatkettiin edelleen. Henkilökunnalle joulukuussa 2021 suunnatun kyselyn perusteella aikuis-
ten mediakasvatussuunnitelma oli tuttu vain reilulle puolelle vastaajista.

Kuopion kaupunki

Hyvinvoinnin edistäminen
Kuopion kaupunginkirjasto

24.1.2024

Julkinen

Henkilökunnalle suunnatussa kyselyssä esiin nousseet koulutustarpeet on huomioitu Savon AKE:n järjestämässä täydennyskoulutuksessa. Lisäksi on vinkattu myös muiden tahojen (AVI, muuta AKE-alueet) järjestämistä koulutuksista. Oman kirjaston voimin on järjestetty esimerkiksi digikoulutuksia.

Vuonna 2022 kerättiin asiakkailta toiveita ja palautetta ohjattujen mediakasvatustuokioiden lomassa. Jokaisesta kirjaston toimipisteestä saatiin palautetta vähintään yhdeltä ohjatulta kerralta, esimerkiksi lukupiireistä, digiopastuksilta ja sanataidepajoista. Valtaosa palautekyselyyn vastanneista oli osallistunut jossakin lähikirjastossa järjestettyyn lukupiiriin. Vastausten perusteella asiakkaat ovat varsin tyytyväisiä kirjaston järjestämiin tapahtumiin. Erityisesti positiivinen ja avoin ilmapiiri sekä osallistumisen helppous saavat kiitosta. Kerätyissä tapahtumatoiveissa korostuvat sisältöjä avaavat tapahtumat – kirjailijavierailuita ja muitakin taidealan tapahtumia toivotaan varsinkin lähikirjastoihin. Lukupiirit ovat toivelistalla melko korkealla ja pääkirjaston palautteissa toivotaan työpajoja nuorille. Koonti palautteista on käsitelty koko kirjaston kokouksessa.

Vuoden 2023 tavoitteena oli kehittää ammattioppilaitosten kanssa tehtävää yhteistyötä Itä-Suomen laajuisen *Amisagentit*-hankkeen tiimoilta. Hankkeen yhteistyöoppilaitokseksi Kuopiossa valittiin ammatillinen erityisoppilaitos Luovi, jonka opiskelijoille suunniteltiin ja järjestettiin kolmen kirjastotutustumisen sarja: kirjastoesittely oppilaitoksen tiloissa, kirjastoon tutustuminen pääkirjastoa esitellen ja *Seppo*-suunnistusta pelaten sekä mediakasvatusteemainen kirjastokäynti lehti-tehtävän ja *Musta laatikko* -pakopelin merkeissä. Opiskelijoilta ja opettajilta kerätyn palautteen perusteella ryhmäkäynnit todettiin vaivattomaksi, rennoksi ja kiinnostavaksi tavaksi tutustua kirjastoon. Opettajien mielestä kolmen kirjastokäynnin sarja auttaa opiskelijoita myös yhteiskuntaan kiinnittymisessä ja ryhmäytymisessä, joten Luovi-yhteistyötä on päätetty jatkaa samalla kaavalla myös uusien opiskelijoiden kanssa. Hankkeen aikana kehitettyjä materiaaleja voi käyttää myös muiden opiskelijaryhmien kanssa. Materiaalit löytyvät Teamsista: *HEP Kirjaston henkilökunta - Yleiset – Pedagogiset materiaalit – Toisen asteen oppilaitokset* ([Ammattioppilaitokset](#)).

Vuoden 2024 tavoitteena on laajentaa yhteistyötä muihin paikallisiin ammattioppilaitoksiin. Tarjoitus on koota erilaisista kirjastotutustumisen vaihtoehdoista kouluille ja opettajille tarjottava paketti, jonka valmiista toimintamuodoista (esim. kirjastoesittely, kirjavinkkaus, *Musta laatikko* -pakopeli) opettaja voi halutessaan valita ryhmällensä sopivimman. Kuluvana vuonna panostetaan erityisesti toiselle asteelle suunnattujen omatoimimateriaalien kehittämiseen. Syksyksi on tekeillä museon kanssa yhteistyössä verkkokirjasto Finnaan tutustuttava luontoteemainen verkkokirjastosuunnistus. Sen avulla opiskelijat pääsevät harjoittelemaan mm. tiedonhakua ja tutustumaan e-aineistoihin, verkkokirjaston sisältöihin ja kirjaston palveluihin. Arviointia varten kerätään (testi)ryhmiltä palautetta verkkokirjastosuunnistuksesta. Tältä pohjalta suunnitellaan myös muita omatoimisia tutustumismateriaaleja. Mediakasvatussuunnitelmaa, erityisesti Mediakasvatusta

---

Kuopion kaupunginkirjastossa -lukua, tarkistetaan ja muotoillaan uudelleen toiminnassa tapahtuneen kehityksen myötä.

Valtakunnalliset toimijat ja mediakasvatusmateriaalit

<https://kavi.fi/mediakasvatus/>

Kansallisen audiovisuaalisen instituutin (KAVIn) mediakasvatuksen koontisivu, josta löytyvät suorat linkit julkaisuihin ja muihin materiaaleihin sekä teemaviikkojen omille sivuille.

<https://mediataitokoulu.fi>

KAVIn ylläpitämän mediataitokoulun tehtäväpankista voi hakea tehtäviä ikäryhmien ja asiain mukaan. Sivustolla on lisäksi tietoa ja materiaaleja vuosittaista Mediataitoviikkoa varten sekä tutkimuksia ja artikkeleita mediakasvatuksesta.

<https://medialukutaitosuomessa.fi/>

KAVIn tarjoama palvelu kansallisten mediakasvatuslinjausten tueksi.

<https://mediametka.fi/>

Mediakasvatuskeskus Metkan oppimateriaaleja voi hakea hakukoneen avulla (mm. ikäryhmät, tehtävätyypit, eri mediat ja välineet). Sivuston kautta voi myös tilata erilaisia työpajoja omaan kirjastoon.

<https://mediakasvatus.fi/materiaalit/>

Mediakasvatusseura on tuottanut paljon materiaaleja mediakasvatustyön tueksi. Sivustolla on lisäksi koosteita muiden tuottamista materiaaleista ja aiheeseen liittyviä julkaisuja.

[Lukutaito-ohjelma | Opetushallitus \(oph.fi\)](https://www.opetushallitus.fi/luke/ohjelma)

Opetushallituksen ylläpitämä Lukutaito-ohjelman verkkosivusto, jossa julkaistaan tietoa Kansallisen lukutaitostrategian 2030 toimeenpanosta.

<https://www.kirjastot.fi/digiopastus>

Kirjastot.fin ylläpitämä sivusto, johon on koottu vinkkejä sähköisten palvelujen opastamiseen sekä tietoa Yleisten kirjastojen digihankkeesta.

<https://yle.fi/aihe/digitreenit>

Ylen digitreeneistä löytyy apua ja niksejä kännyköiden, tietokoneiden ja digipalvelujen käyttöön. Digitreenejä on tehty vuodesta 2016 alkaen. Valtaosaa jutuista päivitetään säännöllisesti.

Kuopion kaupunki

Hyvinvoinnin edistäminen
Kuopion kaupunginkirjasto

24.1.2024

Julkinen

<https://www.pelikasvatus.fi/>

Pelikasvatus-sivustolta löytyy vinkkejä pelikasvatukseen sekä ajankohtaisia uutisia ja julkaisuja.

<https://kopiraittila.fi/>

Kopiraittila on Kapioston tuottama pelillinen materiaali tekijänoikeuksista. Kopiraittilassa on materiaalia niin peruskouluun, toiselle asteelle kuin korkeakouluunkin. Sivustolta löytyy myös tietoa tekijänoikeuksista ja vastauksia usein kysyttyihin kysymyksiin.

<https://tekijanoikeus.fi/>

Sivustolla on ala- ja yläkoululaisille suunnattuja oppimateriaaleja tekijänoikeuksista. Lisäksi löytyy helppolukuista tietoa tekijänoikeuksista ja tekijänoikeusjärjestöistä, usein kysyttäjä kysymyksiä ja hauska tietovisa.

https://www.kirjastot.fi/tekijanoikeus?language_con-tent_entity=fi

Kirjastot.fin ylläpitämä sivusto, johon on koottu monipuolisesti tekijänoikeuksiin liittyviä tiedonlähteitä.

www.elonet.fi

Uudistunut ELONET-tietokanta on osa Finna-verkkopalvelua. Pitkien elokuvien lisäksi sisältää mainos-, dokumentti- ja lyhytelokuvaa, sensuuripoistoa ja muuta filmikatkelmaa yli sadan vuoden ajalta. Myös sota-ajan uutiskatsaukset ja Finlandia-katsaukset ovat vapaasti katseltavissa. ELONET on yksityishenkilöille sekä kulttuuri- ja opetuskäyttöön suunnattu ilmaispalvelu, joten se kehittää merkittävästi tasa-arvoisia mahdollisuuksia audiovisuaaliseen mediakasvatukseen.

[Materiaaleja kirjaston ja toisen asteen yhteistyöhön | Kirjastot.fi](#)

Mediakasvatuksen teemaviikot:

- ✓ Mediataitoviikko (helmikuu) www.mediataitoviikko.fi
  - ✓ Uutisten viikko (helmikuu) <https://www.uutismediakasvatus.fi/uutistenviikko/>
  - ✓ Aikakauslehtiviikko (huhtikuu) <https://www.aikakauslehtiviikko.fi>
  - ✓ Lukuviikko (huhtikuu) <https://lukuviikko.fi>
  - ✓ Elokuvaviikko (lokakuu) <https://www.elokuvaviikko.fi>
-

Kuopion kaupunki

Hyvinvoinnin edistäminen

Kuopion kaupunginkirjasto

24.1.2024

Julkinen

- ✓ Peliviikko (marraskuu) www.peliviikko.fi

Ammatilliset mediakasvatuksen verkostot ja sivustot sosiaalisessa mediassa:

- ✓ **Mediakasvattajien verkosto** (Mediakasvatusseuran moderoima Facebook-ryhmä)
- ✓ **Pelikasvattajien verkosto** (Valtakunnallinen asiantuntija- ja ammattilaisverkosto. Facebook-ryhmään ovat kaikki pelikasvatuksesta kiinnostuneet tervetulleita.)
- ✓ **Mediakasvatusta kirjastossa** (Facebook-ryhmä mediakasvatuksen parissa työskenteleville)
- ✓ **Aikuisten medialukutaidon edistäminen** (KAVIn ylläpitämä Facebook-ryhmä)
- ✓ **Digitukijat** (Facebook-ryhmässä tietoa ja tukea digituen järjestäjille ja antajille. Ylläpitäjä Digi- ja väestötietoviraston digituen tiimi)
- ✓ **E-aineistot kirjastossa** (Facebook-ryhmässä pohditaan kirjastojen e-aineistoihin liittyviä asioita. Ylläpitäjä Kifi.) RYHMÄ TAUOLLA.
- ✓ **Celia-ryhmä kirjastoille** (Facebook-ryhmässä jaetaan kysymyksiä, kokemuksia ja ajatuksia Celia-palveluihin liittyen.)
- ✓ **Gamebrarians Suomi** (Facebook-ryhmä pelaamisen kanssa työskenteleville kirjastolaisille)

Mediakasvatusfoorumi

- ✓ KAVIn vuosittain järjestämä mediakasvatuksen edistämiseen keskittyvä foorumi julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin päättäjille sekä suunnittelijoille sekä mediakasvatuksen tutkijoille ja asiantuntijoille.

Taustakirjallisuutta ja lähteitä

Kirjasto ja toinen aste. Lasten ja nuorten lukemista edistävien kirjastopalvelujen valtakunnallisen erityistehtävän (Erte) tuottama mallipohja sekä materiaaleja kirjaston ja toisen asteen yhteistyöhön. [Kirjasto ja toinen aste | Kirjastot.fi](#)

Kuopion kaupunki Hyvinvoinnin edistäminen
Kuopion kaupunginkirjasto

24.1.2024

Julkinen

Kupiainen, Reijo & Sintonen, Sara 2009. Medialukutaidot osallisuus mediakasvatus. Helsinki: Palmenia Helsinki University Press.

Lahtinen, Sara 2018. Aikuisten mediakasvatus yleisissä kirjastoissa. Pro gradu -tutkielma. Tampere: Tampereen yliopisto.

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/103259/1524466872.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Laki yleisistä kirjastoista (29.12.2016/1492).

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161492>

Lounais-Suomen kirjastojen alueellinen mediakasvatussuunnitelma. Viitattu 22.12.2020.

<https://ls-kirjastot.fi/ake/alueellinen-mediakasvatussuunnitelma/>

Lukutaitoa laajemmin. Porin kaupunginkirjaston mediakasvatussuunnitelma. Viitattu 22.12.2020. (Ei saatavilla enää.)

https://www.pori.fi/sites/default/files/atoms/files/mediakasvatussuunnitelma_2018.pdf

Mikkelin seutukirjaston aikuisväestön mediakasvatussuunnitelma. Viitattu 22.12.2020.

<https://kirjasto.mikkeli.fi/wp-content/uploads/2020/08/Aikuisv%C3%A4est%C3%B6n-mediakasvatussuunnitelma.pdf>

Mustikkamäki, Mika 2016. Sivistys, kirjastot ja mediakasvatus. Teoksessa: Monimuotoinen mediakasvatus. (Toim.) Pekkala, Leo, Salomaa, Saara & Spišák, Sanna. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisu, 1/2016. Helsinki: Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. 74–91.

http://www.mediataitokoulu.fi/monimuotoinen_mediakasvatus.pdf

Ojaranta, Anu 2019. Digitaalinen osaaminen yleisissä kirjastoissa. Suositusluonnos. Viitattu 9.12.2020.

https://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/20190411_1_Ojaranta_YKN_digiosaamisen_suositus.pdf

OKM 2013: Hyvä medialukutaito. Suuntaviivat 2013–2016. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisu 2013:11.

<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75278/OKM11.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

OKM 2019: Medialukutaito Suomessa. Kansalliset mediakasvatuslinjaukset. Opetus-

---

Kuopion kaupunki

Hyvinvoinnin edistäminen
Kuopion kaupunginkirjasto

24.1.2024

Julkinen

ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2019:37.

http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161951/OKM_2019_37.pdf?sequence=1&isAllowed=y

OPH 2021: Kansallinen lukutaitostrategia 2030: Suomi maailman monilukutaitoisin maa. Opetushallituksen julkaisuja, Lukuliike, 2021.

[Kansallinen lukutaitostrategia 2030 | Opetushallitus \(oph.fi\)](https://kansallinenlukutaitostrategia2030.fi/)

Pääjärvi, Saara & Palsa, Lauri 2015. Entäs aikuiset? – Katsaus medialukutaidon edistämiseen digitalisoituvassa Suomessa. Aikuiskasvatus 35 (3): 199–207.

<https://journal.fi/aikuiskasvatus/article/view/94146/52824>

Rasi, Päivi, Vuojärvi, Hanna & Hyvönen, Pirkko 2016. Aikuisten ja ikääntyneiden mediakasvatus. Teoksessa: Monimuotoinen mediakasvatus. (Toim.) Pekkala, Leo, Salomaa, Saara & Spišák, Sanna. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisuja, 1/2016. Helsinki: Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. 198–212.

http://www.mediataitokoulu.fi/monimuotoinen_mediakasvatus.pdf

Suomen kirjastoseura 2014. Mediakasvatus yleisissä kirjastoissa: suosituksia ja suuntaviivoja. Helsinki: Suomen kirjastoseura. https://suomenkirjastoseura.fi/files/Mediakasvatus/mediakasvatus_koko%20julkaisu%20netiss%2024%202%202014.pdf

Yleisten kirjastojen neuvoston suositus digitaidoista ja digituen antamisesta kirjastoissa. Viitattu 9.12.2020.

<https://www.kirjastot.fi/sites/default/files/content/kirjastopaivat-ykn-suositus.pdf>

Mediakasvatussanasto

Digituki

Digituki on digitaalisen viranomaisasioinnin, palvelun ja älylaitteen käytön tukea, jonka tarkoituksena on auttaa asiakasta käyttämään älylaitteita ja asioimaan itsenäisesti ja turvallisesti sekä ymmärtämään yleisiä digitaalisten palvelujen periaatteita.

[Digituki | Digi- ja väestötietovirasto \(dvv.fi\)](https://digituki.fi/)

Informaatiolukutaito

Kuopion kaupunki

Hyvinvoinnin edistäminen
Kuopion kaupunginkirjasto

24.1.2024

Julkinen

Lukutaito, jota tarvitaan tiedonhankinnassa. Informaatiolukutaitoon sisältyy kyky määritellä tiedontarve, monipuoliset tiedonhankintataidot ja tiedon kriittinen arviointi.

<https://finto.fi/tt/fi/page/t128>

Mediakasvatus

Mediakasvatus on tavoitteellista toimintaa, jonka avulla edistetään ja vahvistetaan yhteiskunnan jäsenten valmiuksia ja taitoja mediakulttuurissa elämiseen. Mediakasvatuksessa on kysymys mediavälineistä ja niiden käytöstä, mediasisällöistä ja niiden analysoinnista sekä arjen medioitumisen tarkastelusta osana ihmisen kasvua ja hyvinvointia.

<https://mediakasvatus.fi/mediakasvatus/>

Mediakulttuuri

Mediakulttuuri on maailmanlaajuista ja taloudellisesti huomattavaa liiketoimintaa. Mediakulttuuri on myös yksittäisiä mediasisältöjä sekä osa jokapäiväistä arkeamme erilaisten mediatekniologioiden kautta. Nykykulttuurissa medialla on yhä keskeisempi asema.

<https://mediakasvatus.fi/mediakasvatus/>

Medialukutaito

Mediataidot ovat nyky-yhteiskunnan kansalaistaitoja. Medialukutaito on eri medioissa esitetyn tiedon lukutaito, ts. erilaisten mediasisältöjen (tekstit, kuvat, videot, äänitykset) luku- ja kirjoitustaito. Medialukutaitoon kuuluu tuottamisen lisäksi medialaitteiden käyttötaidot ja tiedonhakutaidot sekä erilaisten mediasisältöjen tulkinnan ja kriittisen arvioinnin taidot. Hyvä medialukutaito edistää osallisuutta ja lisää vaikuttamismahdollisuuksia.

<https://finto.fi/tt/fi/page/t101>

[Medialukutaito - Mediataitokoulu](#)

Mediasisällöt

Mediasisältöjä ovat kaikki mediaesitykset, joita mediavälineillä tuotetaan, käytetään, välitetään ja hyödynnetään. Mediasisältöjä voivat olla elokuvat, valokuvat, televisio-ohjelmat, pelit, radio-ohjelmat, artikkelit, keskustelupalstojen viestit, uutiset, blogit ja vlogit.

<https://www.mediataitokoulu.fi/index.php?>

Mediavälineet ja -laitteet

Mediavälineitä ovat perinteiset joukkotiedotusvälineet, kuten kirjat, sanoma- ja aikakauslehdet, televisio sekä radio. Lisäksi esimerkiksi musiikkisoittimet, kamerat, pelikonsolit, tabletit, e-lukulaitteet, tietokoneet, kannettavat tietokoneet sekä älypuhelimet ovat nykyajan mediavälineitä.

<https://www.mediataitokoulu.fi/index.php?>

Kuopion kaupunki

Hyvinvoinnin edistäminen

Kuopion kaupunginkirjasto

24.1.2024

Julkinen

Medioituminen

Medioitumisen käsitteellä viitataan siihen, kuinka yksilöiden ja yhteiskunnan toiminta tulee yhä mediavälitteisemmäksi ja riippuvaisemmaksi medioista. Yksilöiden tasolla medioituminen tarkoittaa median merkityksen kasvamista arjessa ja vuorovaikutuksessa.

<https://www.mediataitokoulu.fi/index.php?>

[Medioituva tiede – mitä tutkijat voisivat oppia poliitikoilta? - Suomen tiedetoimittajain liitto \(tiedetoimittajat.fi\)](#)

[Medioituminen: iskusana, analyttinen työkalu vai uusi paradigma? - pdf \(journal.fi\)](#)

Monilukutaito

Monilukutaito-termiä on hyödynnetty erityisesti formaalissa opetuksessa, ja se linkittyy medialukutaidon kanssa. Monilukutaito sisältää erilaisia lukutaitoja kuten peruslukutaidon, visuaalisen lukutaidon, numeerisen lukutaidon, informaatiolukutaidon, kriittisen lukutaidon, digitaalisen lukutaidon ja kulttuurisen lukutaidon. Monilukutaito on taito hankkia, tulkita, käyttää, tuottaa, esittää ja arvioida tekstejä eri muodoissa, eri ympäristöissä ja tilanteissa sekä erilaisten välineiden avulla. Monilukutaito kehittyy koko elämän ajan.

[Monilukutaito – Mediametka ry](#)

Selkokieli

Selkokieli on yleiskieltä helpompaa suomea. Selkokieli on suomen kielen muoto, jossa kieltä on mukautettu sisällöltään, sanastoltaan ja rakenteeltaan yleiskieltä luettavammaksi ja ymmärrettävämmäksi. Se on suunnattu ihmisille, joilla on vaikeuksia lukea tai ymmärtää yleiskieltä.

<https://selkokeskus.fi/selkokieli/>

Tekijänoikeus

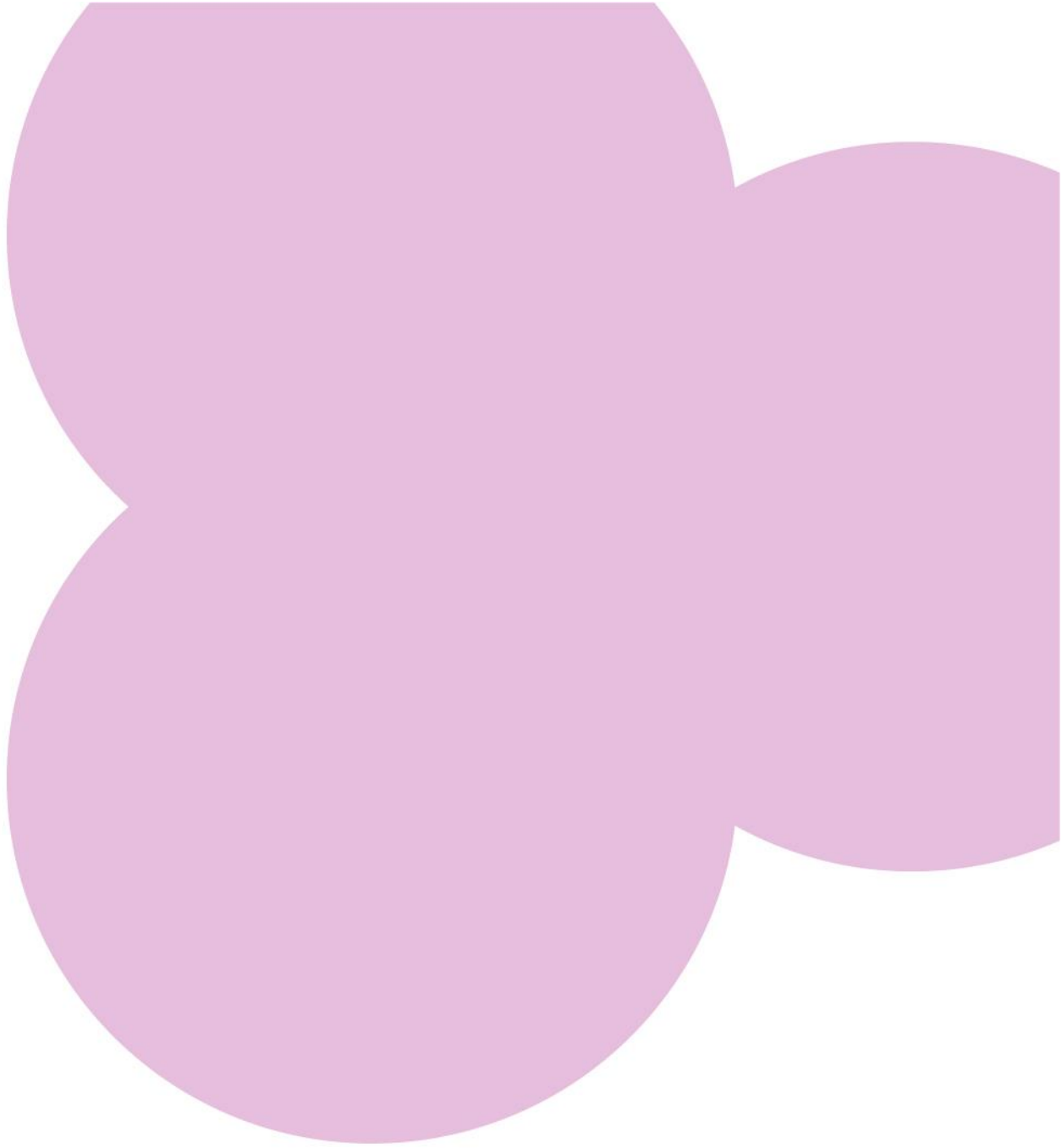
Tekijänoikeus on luovan työn suoja. Tekijänoikeuden kohteena on se teos, jonka tekijä – luonnollinen henkilö – on luonut. Tekijänoikeudesta puhutaan yleisnimityksenä tekijälle kuuluvista yksinoikeuksista eli tekijällä on lähtökohtaisesti yksinoikeus päättää teoksensa käytöstä. Tekijänoikeus suojaa persoonallista ilmaisumuotoa, ei ideoita, teoksen tietosisältöä eikä teokseen sisältyvää teoreettista.

<https://kopiraittila.fi/toinenaste/tekijanoikeussanasto/>

<https://tekijanoikeus.fi/tekijanoikeus/>

KUOPIO.

www.kuopio.fi